

Nr 23

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder till skydd mot kräftpesten.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 322 av herr *Ringaby* och II: 397 av herrar *Hedin* och *Nilsson* i Bästekille hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning om vilka åtgärder som kan och bör vidtagas för att skydda det svenska kräftbeståndet mot kräftpesten.

I motionerna framhålles att kräftpesten de senare decennierna spritt sig till allt flera sjöar och vattendrag. Den är synnerligen smittsam och hela kräftbeståndet dör ut i smittade vatten. Årsfångsten har gått ned från omkring 600 000 kg vid sekelskiftet till 350 000 kg nu. Den grundforskning som förekom på 30-talet avbröts och den forskning som nu bedrivs är visserligen förtjänstfull men otillräcklig.

Utskottet har inhämtat yttrande från fiskeristyrelsen och limnologiska institutionen vid Uppsala universitet.

Fiskeristyrelsen anför, att kräftpestproblemet angripits efter tre olika linjer. Styrelsen har begärt anslag till en befattning för forskning rörande kräftpesten och andra fiskpatologiska frågor men hittills utan resultat. Vissa medel har emellertid erhållits för forskning rörande kräftpesten, vilken forskning bedrivs vid Uppsala universitet. Styrelsen har begärt utredning rörande bekämpande av smittsamma fisksjukdomar, och dylik utredning, som bl. a. åsyftar en översyn av lagstiftningen på området, göres nu av statens veterinärmedicinska anstalt. Vidare har från USA importerade kräftarter utplanterats i två mindre sjöar. Resultatet härav torde kunna bedömas efter provfiske på sensommaren i år.

Enligt styrelsens mening bör resultatet av forskningarna, utredningsarbetet och försöken avvaktas innan ytterligare åtgärder vidtages. Erforderliga medel för fortsatta undersökningar och försök kan av Kungl. Maj:t ställas till förfogande från anslagsposten Vattenavgifter till befrämjande av fisket inom landet. Styrelsen ifrågasätter därför om någon riksdagens åtgärd kan vara påkallad. En ledamot är skiljaktig och vill tillstyrka motionerna.

Limnologiska institutionen framhåller att kännedomen om kräftpesten är ytterst ofullständig och möjligheterna att bekämpa den praktiskt taget obefintliga. Vissa mykologisk-fysiologiska undersökningar har emellertid upptagits vid Institutionen för fysiologisk botanik i Uppsala. Betydligt större och mera permanenta resurser måste emellertid ställas till forskningens förfogande.

Institutionen anför vidare:

Det vore givetvis ett mycket stort framsteg, om man genom dylika mykologisk-fysiologiska undersökningar kunde lära känna betingelserna för kräftpestsvampens tillväxt, förökning och spridning. Detta är i själva verket den första förutsättningen för att man framgångsrikt skall kunna angripa kräftpestproblemet som sådant. Men i lika hög grad erfordras vidgade och fördjupade kunskaper rörande kräftans egen biologi samt förhållandena i den miljö den lever i. I annat fall lär det knappast bli möjligt att även praktiskt, i naturen, få fram effektiva åtgärder för kräftpestens bekämpande.

Samtidigt med de experimentella undersökningarna av kräftpestsvampen måste därför bedrivnas ingående och på lång sikt upplagda arbeten av såväl zoologisk som limnologisk art. För att snarast möjligt lösa det föreliggande problemkomplexet krävs sålunda ett välplanerat och samordnat forskningsprogram, i vilket i första hand de botaniska, zoologiska och limnologiska universitetsinstitutionerna bör beredas tillfälle att medverka. På grundval av de resultat som därvid kan erhållas, bör efter hand den praktiska försöksverksamheten utformas, lämpligen under ledning av Sötvattenslaboratoriet på Drottningholm. Först därefter kan man påräkna att nå fram till mera rutinmässigt användbara metoder.

Av det sagda framgår, att man knappast kan hoppas på att kräftpestens problem skall få en lösning utan särskilda åtgärder från statsmakternas sida. Den grundforskning på området som ännu saknas torde icke komma i gång med mindre än att en säker grund bereds för dess genomförande på längre sikt. I jämförelse med de skador som kräftpesten årligen vållar i vårt land är det blygsamma belopp som fordras för ett sådant forskningsprogram genomförande. Men i förhållande till de närmast berörda institutionernas nuvarande resurser är beloppen för stora för att undersökningarna skall kunna starta mer eller mindre spontant. Dessutom är det, såsom nyss framhölls, nödvändigt att få till stånd en samordning och ett samarbete mellan de olika institutionerna, för att insatserna skall ge största möjliga utbyte på kortast möjliga tid.

Allt talar sålunda för att en utredning utan dröjsmål bör komma till stånd rörande formerna för och omfattningen av en samordnad forskningsinsats i syfte att nå fram till en framgångsrik bekämpning av kräftpesten. Utredningsuppdraget torde lämpligen kunna ges till Statens naturvetenskapliga forskningsråd, som genom sin Kommitté för forskning rörande våra naturresursers bevarande och utnyttjande redan betarbetar problem av liknande slag.

Utskottet

Utskottet vill gärna vitsorda, att uppgifterna i motionerna om kräftpestens allt vidare utbredning är riktiga. Detta innebär icke endast en olägenhet för dem som fångar kräftor mera för nöjes skull utan i många fall jämväl en icke oväsentlig ekonomisk förlust för det yrkesmässigt bedrivna insjöfisket. Någon säker kännedom om kräftpestens orsaker har man icke och inga botemedel är kända. Möjligheterna för dess bekämpande är därför praktiskt taget obefintliga. Huruvida de försök som gjorts att inplantera främmande kräftarter — vilka man antagit vara immuna mot kräftpesten här i landet — kröntes med framgång har ännu ej kunnat konstateras.

Emellertid pågår vissa försök vid institutionen för fysiologisk botanik i Uppsala, vilka enligt uppgift lett till anmärkningsvärda resultat. Om de skall kunna framgångsrikt fortsättas torde emellertid mera permanent ekonomiskt stöd böra lämnas forskningen. Det lär enligt av fiskeristyrelsen lämnad uppgift vara möjligt att så kan ske från redan beviljade anslagsmedel.

För att man skall kunna nå fram till effektiva åtgärder för kräftpestens bekämpande synes forskning på bredare bas vara erforderlig. Såvitt utskottet kan bedöma bör emellertid medel även härför kunna erhållas från ovan nämnda anslag. Utskottet utgår ifrån att så kommer att ske.

I nuvarande läge synes några andra åtgärder än intensivare och vidgad forskning icke gärna kunna ifrågakomma. Utskottet får därför hemställa, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till känna vad utskottet ovan anför.

Stockholm den 27 mars 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren herrar Carl Albert Anderson,* Möller, Nestrup,* Sörlin, Kaijser,* Söderberg,* Axel Emanuel Andersson,* Hedström* Olofsson,* Hellebladh, Widén* och Schött;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Hamrin i Jönköping, fru Jäderberg,* herr Svensson i Kungälv, fru Thunvall, herrar Nilsson i Bästekille,* Lundmark,* Björkänge, Berglund och Edlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.